

Tatăl nostru

Matei 6.9-13; Luca 11.1-4

Botschafter

© SoundWords, Online începând de la: 20.09.2022, Actualizat: 20.09.2022

© SoundWords 2000–2020. Toate drepturile rezervate.

Toate articolele sunt prevăzute pentru folosirea exclusiv personală. Ele pot fi distribuite și fără cererea permisului de distribuire. Sunt interzise orice forme de multiplicare în scopuri comerciale. Publicarea pe alte pagini de internet este permisă numai cu acceptul redacției noastre.

Versete călăuzitoare: Matei 6.9-13; Luca 11.2-4

Rugăciunea pe care Domnul i-a învățat pe ucenicii Săi și care este numită de obicei „Tatăl nostru” (Pater noster) după începutul formulării ei, se găsește în două locuri în Noul Testament: în Matei 6.9-13 și în Luca 11.2-4 (în ultimul loc, însă, doar cinci cereri).

În Matei 6, ea face parte din așa-numita Predică de pe munte, în care Domnul se adresează ucenicilor Săi iudei, pentru a-i scoate din sentimentele și gândirea lor anterioară și a-i introduce în principiile Împărăției cerurilor, pe care El venise să o instaureze. După diferite învățături anterioare, El îi avertizează pe ucenici să nu se roage „ca cei dintre națiuni; pentru că ei gândesc că prin vorbirea lor multă vor fi ascultați” (Matei 6.7), iar apoi adaugă:

Matei 6.9-13: *Voi deci rugați-vă astfel: «Tatăl nostru care ești în ceruri, sfințească-se Numele Tău; vie Împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ; pâinea noastră zilnică dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșelile noastre, după cum și noi iertăm celor care ne-au greșit; și nu ne duce în ispită, ci scapă-ne de rău».*

În Luca 11, rugăciunea este redată într-un mod diferit:

Luca 11.1-4: *Și a fost că, pe când Se ruga El într-un loc, când a încetat, unul dintre ucenicii Săi l-a zis: „Doamne, învață-ne să ne rugăm, cum i-a învățat și Ioan pe ucenicii lui”. Și El le-a spus: „Când vă rugați, spuneți: «Tată, sfințească-se Numele Tău; vie Împărăția Ta; pâinea noastră cea necesară, dă-ne-o nouă zilnic. Și ne iartă nouă păcatele noastre, pentru că și noi iertăm oricui ne este dator. Și nu ne duce în ispită.»*

Această rugăciune nu este, așa cum se presupune în general, valabilă pentru toți oamenii, fără deosebire. Acest lucru este deja evident din faptul că, potrivit lui Matei, Domnul nu a adresat învățăturile Sale întregii mulțimi, ci doar cercului restrâns al ucenicilor Săi (Matei 5.1) și că, potrivit lui Luca, unul dintre ucenicii Săi l-a rugat: „Învață-ne să ne rugăm”. Ea nici nu exprimă starea, nevoile sau sentimentele oricărui om care are vreo dorință pentru Dumnezeu sau se teme de judecata viitoare. Vameșul, care s-a apropiat de Dumnezeu conștient de vina și nevrednicia sa, nu a îndrăznit să deschidă ochii și cu atât mai puțin să spună: „Tată” sau „Tatăl nostru, care ești în ceruri”.

Faptul că Domnul nu s-a adresat direct mulțimii, ci ucenicilor Săi, este deseori trecut cu vederea, ca și faptul că tocmai îi sfătuiseră anterior să se ducă în cămăruța solitară, încuiată, dacă vor să se roage. Ambele dovedesc că rugăciunea nu este menită să fie expresia unei închinări comune, ci mai degrabă limbajul adecvat al unui ucenic care își aduce nevoile înaintea lui Dumnezeu. În acest pasaj nu se vorbește deloc de „închinare”, căci așa-zisa doxologie „A Ta este împărăția, puterea și slava în vecii vecilor! Amin” este o adăugare ulterioară, deși foarte veche, care nici măcar nu se încadrează în context.

Tatăl nostru, care ești în ceruri

Ucenicii formau o clasă de persoane care (cu excepția lui Iuda) Îl primiseră cu adevărat pe Isus ca Mesia trimis de Dumnezeu. El i-a ales și i-a adunat în jurul Lui ca martori ai Săi. Deși

ucenicii nu cunoșteau încă lucrarea de răscumpărare, ei aveau o credință vie în Domnul Isus și, prin aceasta, au fost aduși într-o relație personală cu Tatăl. Într-*un sens*, ei se aflau pe același teren ca și sfinții din Vechiul Testament: ca și ei, în virtutea unei lucrări de ispășire încă neefectuate, dar sigure, ei erau purtați de Dumnezeu cu îngăduință și erau mântuiți în gândurile Sale, pentru că El privea la acea lucrare. Dar, în afară de aceasta, ei aveau privilegiul de a-L avea pe Însuși Fiul lui Dumnezeu în mijlocul lor. Ei au văzut și au auzit ceva, ce mulți profeți și oameni neprihăniți au dorit în zadar să vadă și să audă (compară cu Matei 13.17).

Mesia tocmai le prezentase principiile Împărăției într-un argument minunat, gândindu-Se plin de compasiune la situația lor personală, la circumstanțele și nevoile lor. Ei erau iudei credincioși, care erau încă sub Lege, dar căroră li se anunțase că Împărăția cerurilor este aproape și care, în consecință, așteptau instaurarea în curând a acestei Împărății pe pământ. Învățăturile Domnului au ținut cont de această poziție. Rugăciunea pe care le-a dat-o se referea și la ei. El nu primise încă făgăduința Tatălui, ca cel care S-a dus în cer, pentru a o da ucenicilor Săi. Ei nu posedau încă Duhul Sfânt. „Duhul nu era încă acolo [adică nu fusese încă revărsat], deoarece Isus nu fusese încă glorificat” (Ioan 7.39). Cu toate acestea, așa cum am spus, acești ucenici erau în comuniune cu Dumnezeu ca Tată al lor. Prin urmare, sfințirea Numelui Său și venirea Împărăției Sale trebuiau să le ocupe gândurile mai presus de orice. În același timp, ei depindeau de El pentru pâinea lor cea de toate zilele. Aveau nevoie de iertare și de protecție împotriva ispitelor.

Într-un cuvânt, erau iudei care îl urmau pe Isus ca Mesia, iudei credincioși, pentru care moartea și învierea nu avuseseră încă loc, care nu știau încă de Adunarea sau Biserica ascunsă în planurile lui Dumnezeu și de coborârea Duhului Sfânt. Acestor iudei credincioși, Isus le-a spus: „Rugați-vă [voi] deci așa”.

Sfințească-se Numele Tău

Numele semnifică persoana însăși: „pe Domnul oștirilor, pe El să-L sfințiți” (Isaia 8.13). Iudeii credincioși aveau desigur motive să facă această cerere; însă de mult timp, Domnul a trebuit să adreseze poporului Său un reproș grav: „Din cauza voastră este hulit Numele lui Dumnezeu printre națiuni” (Romani 2.24; Ezechiel 36.20-23). Dumnezeu a vrut să-Și arate sfințenia prin judecăți combinate cu eliberarea: „Domnul oștirilor va fi înălțat în judecată, și Dumnezeul Cel Sfânt este sfințit în dreptate” (Isaia 5.16). – „Vă voi primi ca mireasmă plăcută, când vă voi scoate dintre popoare și vă voi aduna din țările în care ați fost împrăștiați; și voi fi sfințit în voi înaintea ochilor națiunilor” (Ezechiel 20.41).

De sfințirea Numelui Domnului se legată marile făgăduințe, a căror împlinire o aștepta cu nerăbdare inima israelitului credincios, și citim în Ezechiel 36 că binecuvântările anunțate în acest capitol, inclusiv sfințirea Numelui Domnului, vor fi un subiect al rugăciunii copiilor lui Avraam: „Voi mai fi căutat de casa lui Israel, ca să le fac acest lucru” (Ezechiel 36.37).

Să observăm că Dumnezeu este cunoscut aici ca „Tată” și este invocat ca atare.

Vie împărăția Ta!

Instaurarea Împărăției, Împărăția pentru Israel sub domnia lui Isus, așezat pe tronul lui David la Ierusalim, fusese anunțată de mai multe ori de profeți. El, Împăratul Însuși, i-a trimis pe cei doisprezece la oile pierdute ale casei lui Israel pentru a le propovădui și spune: „Împărăția cerurilor este aproape” (Matei 10.5-7). Înțelegem foarte bine când israelitul credincios tânjea și implora în rugăciune un timp în care poporul său să devină centrul puterii și binecuvântării pentru întregul pământ și să fie o împărăție de preoți și o națiune sfântă pentru Domnul. Și cu câtă feroare se va înălța într-o zi această cerere din inima „rămășiței” iudaice credincioase! Cu strigăte tot mai pline de implorare, ea va veni înaintea Domnului la sfârșitul zilelor, „până nu va veni acela căruia îi aparține dreptatea” (Ezechiel 21:27). –Astăzi noi strigăm: „Vino, Doamne Isuse!” (Apocalipsa 22.20). Așteptarea miresei lui Hristos nu este Împărăția, ci cerul, casa Tatălui.

Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ

Din nou, dorim să căutăm răspunsul lui Dumnezeu la această rugăciune în profeții. Poporul ceresc, în timp ce dorește cu siguranță împlinirea acestei rugăminți, are alte dorințe și interese, mai apropiate de el, care sunt legate de Fiul Omului înălțat și glorificat la dreapta lui Dumnezeu. Ca „străini și pelerini” pe pământ, ne găsim odihna și bucuria în lucrurile și binecuvântările cerești și așteptăm să ne unim cu Isus acolo sus: să fim transformați asemenea Lui și să-L vedem așa cum este El.

Un răspuns glorios la cea de-a treia rugămintă va veni atunci când Domnul va fi încheiat un nou legământ cu poporul Său și va putea spune: „Dând legile Mele în inimile lor, le voi scrie și în mintea lor”; și: „Eu le voi fi Dumnezeu și ei Îmi vor fi popor” (Evrei 10.16; Ieremia 31.33); când va veni vremea când El „va pune Duhul Său în ei și îi va face să umble în rânduielile Sale, să păzească și să îplinească judecățile Sale” (Ezechiel 36.27); când îi va „învața despre căile Lui și îi va face să umble pe cărările Lui” (Mica 4.2). Atunci tot pământul va fi plin de cunoașterea Domnului și voia lui Dumnezeu se va face pe pământ așa cum este în ceruri. Acesta este desigur sensul acestei rugăminți. Chiar și astăzi, va fi preocuparea personală a fiecărui credincios să asculte de Dumnezeu și să facă tot ceea ce Îi datorează, conform cuvintelor psalmistului: „Învață-mă să fac voia Ta, pentru că Tu ești Dumnezeul meu” (Psalmul 143.10), dar ne putem aștepta la răspunsul la această cerere doar în Împărăția Milenară și, pe deplin doar în starea veșnică, când dreptatea va „locui” în noua creație (compară cu 2. Petru 3.13).

Pâinea noastră zilnică dă-ne-o nouă astăzi

În timp ce în cele trei rugăminți anterioare, dorințele persoanei care se roagă erau exprimate cu privire la Numele, Împărăția și voia lui Dumnezeu, cele patru care urmează acum sunt adaptate la condiția omului ca o creatură nevoiașă, dependentă de harul lui Dumnezeu, mai întâi în ceea ce privește nevoile sale trupești și apoi nevoile sale spirituale.

Pâinea, și anume „pâinea necesară”, „pâinea pentru ziua de azi, pentru astăzi”, trebuia să fie cerută de ucenici de la Tatăl lor care este în ceruri. În același capitol, ucenicii sunt sfătuiți să fie fără griji și să nu întrebe: „Ce vom mânca? sau: Ce vom bea? sau: Cu ce ne vom îmbrăca?”

Căci - zice Domnul - după toate acestea caută neamurile; pentru că Tatăl vostru cel ceresc știe că aveți nevoie de toate acestea” (Matei 6.32).

Astfel, ucenicii învață de la Maestrul lor să ceară de la Tatăl pâine, numai pâine, numai pâinea necesară pentru ziua respectivă. Ei sunt învățați să fie cumpătați în dorințele lor, să trăiască în dependență de Dumnezeu și să se încreadă în El și pentru hrana lor zilnică. Ne amintim de rugăciunea lui Agur: „Nu-mi da nici sărăcie, nici bogăție; hrănește-mă cu pâinea de care am nevoie zilnic, ca nu cumva, fiind sătul, să Te tăgăduiesc și să zic: «Cine este Domnul?» Sau ca nu cumva, fiind sărac, să fur și să iau în deșert Numele Dumnezeului meu” (Proverbele 30.8,9). Această rugămintă ne amintește și de jurământul pe care Iacov l-a făcut odată în vis, la vederea scării care urca spre cer: „Dacă va fi Dumnezeu cu mine ... și-mi va da pâine să mănânc și haine să mă îmbrac ...” (Geneza 28); de asemenea, și de mana, pe care israeliții trebuiau să o adune mereu în fiecare dimineață în deșert (Exodul 16). Dumnezeuul părinților lor era și Dumnezeuul ucenicilor, era încă Cel care „face să iasă pâine din pământ” (Psalmul 104.14), „care dă pâine celor flămânzi” (Psalmul 146.7), care „dă pâine celui care umblă drept și vorbește fără viclenie și nu lasă niciodată să-i sece apa” (Isaia 33.15,16).

Această rugămintă pentru pâinea necesară are și o aplicație profetică, deoarece, conform Apocalipsa 12.6,14, în vremurile necazului cel mare, rămășița din Israel va fi din nou „hrănită în pustie”. În timpul domniei lui antihrist, când nimeni nu va putea cumpăra sau vinde decât „cel care are semnul [fiarei], numele fiarei sau numărul numelui ei” (Apocalipsa 13.16,17), martorii credincioși din timpul sfârșitului își vor întoarce oricum ochii în sus mai mult ca niciodată și vor striga către Dumnezeu pentru pâinea lor cea de toate zilele. Învățăm deja puțin din sensul literal al acestei rugăminți în timpul dificil de acum, dar ce realitate solemnă va avea ea într-o zi în gura iudeilor credincioși!

Ne iartă nouă greșelile noastre, după cum și noi iertăm celor care ne-au greșit

Aici este vorba de datorii față de Dumnezeu, de păcate și călcări ale legii sfinte a Domnului. Numai Dumnezeu putea ierta aceste datorii, având în vedere răscumpărarea perfectă pe care Fiul Omului urma să o realizeze pe cruce. Înainte de nașterea lui Isus, îngerul Domnului îi spusese lui Iosif: „Și-l vei pune numele Isus, pentru că El va mântui poporul Său de păcatele sale” (Matei 1.21); și El Însuși a spus: „Fiul Omului a venit să-Și dea viața ca răscumpărare pentru mulți” (Matei 20.28).

Dar să observăm că aici nu păcătoșii sunt cei chemați să ceară iertare, ci credincioșii, ucenicii Domnului, oameni născuți din nou care, deși nu cunoșteau încă iertarea deplină a păcatelor, puteau fi declarați „curați” datorită cuvântului pe care Domnul li-l spusese (Ioan 15.3). Ei au putut lăsa această rugăciune să se înalțe cu încredere spre Cel pe care Mesia li-L descoperise ca fiind „Tatăl din ceruri”. În conformitate cu iertarea pe care și-au cerut-o pentru ei înșiși, ei ar trebui să fie dispuși să ierte și datoriile datornicilor lor, potrivit cuvântului Domnului: „Când stați în rugăciune, să iertați, dacă aveți ceva împotriva cuiva, pentru ca și Tatăl vostru care este în ceruri să vă ierte vouă greșelile voastre” (Marcu 11.25). Tot așa, Domnul adaugă aici: „Dar, dacă voi nu iertați, nici Tatăl vostru care este în ceruri nu va ierta greșelile voastre.” Dacă suntem duri și neiertători, nici Tatăl nostru din ceruri nu ne poate ierta

greșelile. Un adevăr foarte serios, dar adesea uitat!

Și dacă ne gândim din nou la semnificația profetică a rugăminții, ce bucurie, ce veselie va izbucni într-o zi pe dealurile și pe văile țării lui Emanuel, când promisiunile Dumnezeului lui Avraam se vor împlini și mesagerii săi vor rosti cuvintele de pace: „Vorbiți inimii Ierusalimului și strigați către el, că suferința lui s-a împlinit și nelegiuirea lui a fost iertată” (Isaia 40.2), și când israeliții credincioși vor fi învățați, ca obiecte ale harului, să manifeste milă față de aproapele lor, atât față de națiuni, cât și față de frații lor după trup.

Nu ne duce în ispită

Ispita nu are aici sensul unei împingeri spre rău, spre păcat. Iacov spune în mod explicit în primul capitol al epistolei sale: „Nimeni, fiind ispitit, să nu spună: «Sunt ispitit de Dumnezeu», pentru că Dumnezeu nu poate fi ispitit de lucruri rele, și El Însuși nu ispitește pe nimeni” (Iacov 1.13). Și imediat după aceea vorbește despre originea păcatului: el se naște din poftă și, când se înfăptuiește, dă naștere la moarte. Într-adevăr, tentațiile ne pot aborda din două părți. Ele vin de la Dumnezeu atunci când inima sau credința este pusă la încercare: „Dumnezeu l-a ispitit {încercat} pe Avraam” (Geneza 22.1); ele vin de la vrăjmaș sau de la vechea noastră natură rea, atunci când carnea este atrasă și ademenită de ele. La fel s-a întâmplat și cu Lot când „și-a ridicat ochii și a văzut toată câmpia Iordanului” (Geneza 13.10).

Întristările, suferințele, necazurile, persecuțiile și altele asemenea, cu îngăduința lui Dumnezeu, pot deveni ispite serioase pentru ucenicii lui Isus și, conștienți de slăbiciunea lor trupească și de puțina lor putere spirituală, ei ar trebui să simtă nevoia de a cere Tatălui lor din ceruri să nu lase să vină asupra lor încercări prea severe. Având în vedere faptul că credința lor era slabă și că puteau cădea atât de ușor în păcat, ei ar trebui să ceară cu smerenie să nu fie încercați.

De câte ori va fi rostită această rugămintă de către rămășița credincioasă din timpul sfârșitului, în „ceasul încercării, care va veni peste tot pământul locuit, ca să-i încerce pe cei ce locuiesc pe pământ” (Apocalipsa 3.10); în timpul când „va fi necaz mare, așa cum nu a fost de la începutul lumii până acum, nici nu va mai fi vreodată”, când „se vor ridica falși Hristoși și falși profeți și vor face semne mari și minuni, ca să amăgească, dacă este posibil, chiar pe cei aleși” (Matei 24.21,24).

Scapă-ne de rău

Nu se poate stabili din textul grecesc dacă aici se referă la rău (necaz) sau la cel rău, așa cum este numit satan în Matei 13.19 și 38 (compară cu 1 Ioan 2.13,14; 5.18). Ambele aspecte erau de mare importanță pentru ucenici. Fiind încă sub incidența Legii, care nu le dădea putere pentru a învinge răul, ei aveau o nevoie specială de a fi păstrați și întăriți de sus. În același timp, însă, ei nu puteau decât să dorească urgent să fie salvați de cel rău, satan, căpetenia acestei lumi. Și tocmai această ultimă implorare va fi, probabil, auzită mult de la rămășiță în timpul sfârșitului.

Rezumat

Acum, dacă rezumăm toate cele șapte rugăminți, nu mai trebuie să spunem că rugăciunea este dumnezeiește perfectă în toate părțile ei, incomparabil de frumoasă în simplitatea și plinătatea ei. Ea exprimă, așa cum a spus cineva, dependența zilnică; nevoia de iertare; sentimentul necesității de a se dovedi pe sine în fața puterii vrăjmașului; dorința de a nu fi cernut de vrăjmaș, așa cum au fost Iov și Petru; strigătul de salvare de cel rău; combinat, mai presus de toate, cu dorința ca voia Tatălui să se facă pe pământ așa cum este în ceruri, ca Împărăția Sa să vină și Numele Său să fie sfințit. Este o rugăciune care presupune o legătură vie cu Dumnezeu cel sfânt și milostiv și, prin urmare, nu este deloc potrivită pentru cei neconvertiți.

Domnul, așa cum am spus deja, îi întâmpină pe ucenici pe terenul pe care ei se aflau atunci și îi învață rugăciunea potrivită pentru starea lor din acel moment. El nu putea să-i considere ca închinători care, odată curățați, nu mai aveau conștiința păcatelor (Evrei 10.2). La acea vreme, ei erau încă departe de un astfel de loc de închinare. În rugăciune nu există nici o urmă de mulțumire adusă Tatălui, „mulțumind Tatălui, care ne-a învrednicit să avem parte de moștenirea sfinților în lumină, care ne-a eliberat din stăpânirea întunericului și ne-a strămutat în Împărăția Fiului dragostei Sale, în care avem răscumpărarea, iertarea păcatelor” (Coloseni 1,12-14). Toate acestea și multe altele nu puteau fi spuse în acel moment, deoarece lucrarea de răscumpărare fusese promisă, dar nu fusese încă împlinită. Rugăciunea a fost exact adaptată la starea ucenicilor în momentul în care Domnul nostru era pe pământ. Odată cu respingerea și moartea Sa, cu învierea și înălțarea Sa și - trebuie să adăugăm - cu venirea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii, poziția lor a devenit cu totul diferită. Speranțele și legăturile cerești au luat locul a ceea ce cunoscuseră până atunci. Acelorași ucenici, pe care Domnul i-a învățat această rugăciune, El le-a spus la sfârșitul vieții Sale, când în duh stătea deja în spatele crucii: „Orice veți cere de la Tatăl în Numele Meu, vă va da. Până acum n-ați cerut nimic în Numele Meu” (Ioan 16.23,24). El era pe cale să se întoarcă la Tatăl, cu care ei fuseseră aduși în cea mai intimă unire prin lucrarea Sa împlinită, și i-a instruit să vină la Tatăl cu toate cererile lor de acum încolo, în Numele Său, care era mai scump pentru Tatăl decât orice altceva și care constituia baza noii lor relații cu Dumnezeu.

A te ruga în Numele lui Isus înseamnă nu numai a vorbi cu Tatăl fiind conștient de acest Nume și de valoarea Sa, ci și a te apropia de Dumnezeu în rugăciune, în comuniune vie cu Hristos, supus Cuvântului Său și voinței Sale, călăuzit de El. Când apostolul Iuda recomandă rugăciunea pentru zilele noastre, pe lângă înălțătorul Cuvânt al lui Dumnezeu, pentru protecția și binecuvântarea noastră, spune: „Rugându-vă prin Duhul Sfânt, păstrați-vă în dragostea lui Dumnezeu!” (Iuda 20,21).

Repet: „Tatăl nostru” era deci destinat credincioșilor adevărați, dar pentru care mântuirea era încă în viitor și care nu primiseră încă Duhul Sfânt. Ucenicii se aflau încă într-o „stare de copil”, ca să spunem așa, iar Domnul le-a dat un model de rugăciune care corespundea acestei stări. Mai târziu, când au devenit comparativ bărbați, adulți, Duhul Sfânt i-a învățat să se roage, iar Duhul lui Dumnezeu nu folosește forme prestabilite, deoarece acestea nu se potrivesc celor pe care Scriptura îi numește „desăvârșiți” (maturi) (Coloseni 4.12; Filipeni 3.15). „Unde este Duhul Domnului, acolo este libertate” (2. Corinteni 3.17), libertate în relațiile

cu Dumnezeu și, prin urmare, rugăciunile prescrise sau prestabilite nu își mai au locul.

Cu toate acestea, este posibil ca și astăzi să existe mulți creștini credincioși și simpli, care spun cu binecuvântare rugăciunea „Tatăl nostru”, pentru că, în fond, sunt cuvintele Domnului, ale unui Domn plin de milă și har pentru noi și care va împlini și această rugăciune, chiar dacă nu după sensul real al cererilor, care este necunoscut celui care se roagă, ci după dorința sinceră a inimii, așa cum încearcă să o exprime această rugăciune. Cu toate acestea, rămâne adevărat că această rugăciune a Domnului nu este dată pentru timpul „Evangheliei slavei” (2. Corinteni 4.4). Cel care se roagă se întoarce și se pune singur - căci Dumnezeu nu o face - înainte de lucrarea de mântuire, ca să spunem așa, *înainte* de cruce, în loc să se pună după ea. El nu înțelege privilegiile prețioase care i-au fost date în Hristos și nu apreciază, fără să vrea, suferințele și gloria Domnului așa cum ar trebui.

De astfel, nu găsim nici o aluzie la rugăciunea „Tatăl nostru” în restul Noului Testament, deși ne sunt date diferite rugăciuni în formularea lor, și adesea este vorba despre rugăciunea noastră.

Tradus de la: [Das Vaterunser](#)

Titlu original: „Das ‚Vaterunser““

din *Botschafter des Heils in Christo*, Ediția 64, 1916, pag. 169–183.

Traducere: Ion Simionescu